

1. Overzicht

Nadat de coronacrisis twee jaar lang grote invloed had op contacten en publieksactiviteiten, keerde in 2022 de normale gang van zaken weer langzaam terug; en gelukkig zijn in 2023 nieuwe beperkende maatregelen uitgebleven. Werkgroepen en projectgroepen draaien inmiddels weer zoals we vóór de crisis gewend waren; en voor publieksactiviteiten zoals excursies en informatieve bijeenkomsten is weer alle ruimte; de Magnuslezing 2023 overtrof zelfs alle verwachtingen.

Dit jaarverslag kan daardoor terugzien op een reeks geslaagde activiteiten. Daaronder valt zeker ook te rekenen de uitgave van het verenigingsperiodiek Anloo Ooit, vijf jaar geleden gestart en inmiddels een gewaardeerd en spraakmakend kwartaalblad voor donateurs en relaties. Het aantal pagina's is uitgebreid om plaats te bieden aan alle artikelen die worden aangedragen. We kunnen 2023 ook markeren als het jaar waarin de voorbereiding startte van enkele mooie projecten; daarvan zullen we in 2024 de verdere uitwerking en de resultaten zien.

2. Leden en donateurs

Het verslagjaar ging van start met de volgende leden: Joke Benjamins, Boaz Bijleveld, Piet Boer, Lucienne van der Boor, Christian Bokemeyer, Marijke Don, Guus Houtsma, Jaap Gros, Albert Hovius, Harm de Jonge, Benny Langenkamp, Hendrik Lanjouw, Anita van Liefland, Karel van Liefland, Jan Mulder, Henk Muller, Albert Okken, Ton Post, Albert Rademaker en Roelie Völlink. Piet Boer, Ton Post en Marijke Don hebben ervoor gekozen de vergaderingen niet bij te wonen. Eind 2023 hebben Karel en Anita van Liefland besloten hun lidmaatschap om te zetten in een donateurschap. Daarmee kwam het aantal leden op 18. In januari 2024, dus kort na het verslagjaar, is Hendrik Lanjouw, lid van het eerste uur, onverwacht overleden.

In 2023 hebben zich 9 nieuwe donateurs aangemeld, terwijl er 2 hebben opgezegd of zijn overleden. Het aantal donateurs is nu 102. Hiervan is ongeveer twee derde inwoner van Anloo. Donateurs zijn automatisch geabonneerd op Anloo Ooit, dat tevens aan verschillende relaties wordt toegezonden en uiteraard aan de leden; de oplage is bijna 150.

3. Bestuur

Tot de jaarvergadering bestond het bestuur uit drie personen; in maart werd Joke Benjamins herkozen en trad Boaz Bijleveld aan als nieuw bestuurslid in de rol van penningmeester, zodat Henk Muller het voorzitterschap niet langer hoefde te combineren met de rol van waarnemend penningmeester, Benny Langenkamp bleef secretaris en Joke Benjamins bleef algemeen lid.

4. Vergaderingen

Er waren vier ledenvergaderingen,:

- 5 januari;
- 9 maart, jaarvergadering;
- 11 mei;
- 14 september;
- 9 november.

Het bestuur vergaderde ongeveer eenmaal per maand en had daarnaast vooral via mailverkeer veelvuldig contact.

Leden en/of bestuursleden bezochten verschillende symposia, periodieke bijeenkomsten van historische verenigingen en gemeentelijk overleg.

5. Publicaties NOG WIJZIGEN

Van het verenigingsblad Anloo Ooit verschenen vier nummers: in februari, mei, augustus en november.

Enkele min of meer vaste rubrieken zijn hierin opgenomen:

- Vergeten gereedschappen (De spleut; Vuistbijl uit de steentijd?; De vishaak);
- Anloo Ooit in beeld (De winter van 1979; Zomerfeest in de jaren 70; Homanshof 100 jaar later; Wing-onderhoud jaren 70);
- Kent u deze mensen? (Bejaardenreis 1983; Schoolfoto'; Plattelandsvrouwen; 75 jaar Vrouwen van Nu);
- Bij de voorplaat (Pinetum; Onderduikershol; Oude gereedschappen; Jachthuis Van Nassau; Hoogtekaart Nederland);
- Markante Anlooërs (Evert Musch en To Jager; Christian Bokemeyer);
- Boekrecensie (Drenthe op stoom);
- Uitnodiging (Bezoek aan AD in Nuis);
- Nog even dit (diverse actuele berichten).

Daarnaast zijn de volgende artikelen geplaatst:

- Moeizame restauratie in oorlogstijd;
- De andere latijnse helft van Anloo;
- Warm blijven in een koude winter;
- De ijskuis van Anloo;
- Magnus en Magnus, dat zijn me er twee;
- Veldkeien fundament voor de toren – of toch niet?
- Brief van een dankbare oorlogsevacuë;
- De schooltijd van Hennie en Roelie Jipping;
- Het padvindskamp in het Kniphorstbos;
- De agrarische sector in Anloo rond 1950 (1);
- Diepgravend onderzoek in de Magnuskerk;
- Een bijzonder kistje met inscriptie.

Voor de Magnuslezing 2023 werd een boekje uitgegeven ('Rechtschappen Drenthen? Het dunne laagje beschaving', Albert Eggens en Sybrand van Haersma Buma).

Twee projectbeschrijvingen zijn opgesteld ('Anloo aan de Aa, een blik op de historie tussen dorp en diepje' en 'Blik op de kerk, wandelen rondom magnus - revitalisatie van de wandelroute rond de Noord- en Zuides van Anloo Anloo').

Op de website verschenen diverse nieuwsberichten, aanvullingen op projecteninformatie en andere informatie.

6. Werkgroepen, contacten en projecten

Historisch Anloo heeft een aantal vaste werkgroepen en structurele activiteiten. Hier volgt een overzicht.

- *Periodieke overleggen*
Historisch Anloo onderhoudt contacten met diverse organisaties, vaak in de vorm van vaste overleggen of informatiesessies. Er is periodiek overleg met
- *Werkgroep Gebouwen en hun bewoners*
Langlopend project, onder meer op basis van archiefonderzoek. Tussenresultaten worden op de website gepubliceerd. Deelnemers: Albert Okken, Roelie Völlink, Piet Boer.
- *Werkgroep Begraafplaats*
Een groot onderzoek is in 2018 afgerond met uitgave van een boek dat nog te koop is (Lukas Hoven en Albert Hovius, '100 eeuwen begraven rond Anloo'). Er zijn wel andere activiteiten: met ingang van 2021 wordt periodiek onderhoud uitgevoerd van enkele graven in opdracht van een particulier, waaraan verschillende leden en ook niet-leden deelnemen. Ook is er incidenteel afstemming met andere partijen over andere initiatieven, zoals het 'lichtjesfestijn'.
- *Werkgroep Oude gereedschappen*
Een doorlopende activiteit is het bewaren, fotograferen, onderzoeken en beschrijven van oude gereedschappen. Regelmatig komen hierover vragen binnen via mail en website, soms worden materialen aangeboden. Deelnemers: Jaap Gros, Hendrik Lanjouw en Henk Muller (die de rubriek verdwenen gereedschappen in Anloo Ooit verzorgt).
- *Werkgroep Archief*
Ordenen en catalogiseren van archiefstukken. Deelnemers: Joke Benjamins, Roelie Völlink, Hendrik Lanjouw. Van tijd tot tijd verkrijgt de vereniging documenten, dvd's en videobanden die in het archief kunnen worden opgenomen of bijvoorbeeld op de website toegevoegd. Ook andere objecten worden soms aangeboden, zoals schilderijen en tekeningen. Daarvoor wordt dan een passende locatie gezocht, bijvoorbeeld in het dorps huis.
- *Werkgroep Onderduikershol*
Een groot project rond het Onderduikershol met archeologisch en historisch onderzoek, is afgerond, met onder meer expositie van vondsten en een maquette en uitgifte van een boek (Jan en Joke Benjamins). Hierop aansluitend zijn er structureel educatieve activiteiten, vooral gericht op scholen. Voor dit doel is lesmateriaal uitgewerkt en zijn '3d-video-opnames gemaakt (project 'geanimeerde beelden'). Waar mogelijk wordt dit aangevuld (video interview ooggetuigen). Deelnemers: Jan en Joke Benjamins, Roelie Völlink, bestuursleden. Jaarlijks worden excursies en lesdagen gepland; coördinatoren: Bettina Oosterlaan en Lucienne van der Boor; hiervoor wordt een vaste groep excursiebegeleiders ingezet.
- *Werkgroep Magnuslezing*
In principe jaarlijks wordt, in samenwerking met Vrienden Magnuskerk en de Protestantse Gemeente Anloo-Zuidlaren, een project uitgevoerd dat resulteert in de Magnuslezing, een avond in de Magnuskerk met een of meer sprekers en eventueel daarop aansluitende optredens. Deelnemers: Henk Muller, Benny Langenkamp, Joke Benjamins, Paul Brood (Vrienden Magnuskerk). In 2023 werden historicus Albert Eggens en burgemeester van Leeuwarden en CDA-prominent Sybrand van Haersma Buma bereid gevonden de lezing te verzorgen, voor een geheel uitverkochte Magnuskerk.
- *Werkgroep klokluiden*
Het 'Gilde van Clocklueders toe Anloe' verzorgt elke zaterdag om 17.00 uur het luiden van de klok en sluit met klokluiden aan op andere incidentele initiatieven, zoals een bijzondere luiding rond 75 jaar bevrijding. Deelnemers: Albert Hovius (organisator) en ongeveer 20 werkgroepleden.
- *Werkgroep Onderhoud website*
De website biedt structureel informatie, geordend naar onder meer projecten, publicaties, (foto)archief en organisatiegegevens. Nieuwsberichten en andere informatie, aangereikt door bestuur en werkgroepen. Deelnemers: Hans van Prooijen (inz. technisch onderhoud), Benny Langenkamp.

- *Werkgroep Markegrenzen*
Een project rond 300 jaar markegrenzen is voorlopig afgesloten met een evenement in 2020. Een aantal leden beraadt zich op een mogelijk vervolg. Deelnemers: Hendrik Lanjouw, Albert Rademaker, Henk Muller, Benny Langenkamp.
- *Werkgroep Vennebroek*
Een project rond de voormalige havezate Vennebroek is in voorbereiding, een projectbeschrijving is opgesteld. Documentatie is en wordt bestudeerd (Albert Okken, Roelie Völlink); een maquette of ander object bij de locatie waar de havezate zich bevond is in voorbereiding en zal de nog uit te werken en op de website te plaatsen informatie voor het publiek ontsluiten. Het project combineert een aantal verschillende thema's: de verdwenen gebouwen Vennebroek, Ellentsborg en hun bewoningsgeschiedenis; weiers en andere deels verdwenen landschapselementen; het jachthuis van de familie Van Nassau; de voormalige bisschopshof. Deelnemers: Albert Okken, Roelie Völlink, Henk Muller, Joke Benjamins, Benny Langenkamp, Albert Hovius, Albert Rademaker, Jaap Gros.
- *Project Blik op de Kerk / Rondon Magnus*
In 2016 vond het project Rondon Magnus plaats met als uitgangspunt vele schilderijen van de Magnuskerk. Onderdeel van dat project was de uitgifte van een boekje waarin de beschrijving van een rondwandeling was opgenomen met de titel Blik op de Kerk. Langs deze route werden punten gemarkeerd (met een blik op een paal) die een vaak verrassend zicht bieden op de Magnuskerk. Het plan is opgevat deze route te revitaliseren en op verschillende manieren onder de aandacht te brengen; ook wordt een heruitgave van het boekje overwogen. Een projectbeschrijving voor deze revitalisatie is opgesteld. Hierbij zijn onder meer Albert Hovius, Hendrik Lanjouw en Benny Langenkamp en ook Landschapsbeheer Drenthe en de Vereniging Dorpsbelangen betrokken.
- *Redactie Anloo Ooit*
Het viermaal per jaar verschijnende verenigingstijdschrift wordt voornamelijk gevuld met door leden aangeleverde artikelen en rubrieken. Incidenteel zijn er bijdragen van derden. Het bestuur fungeert als redactie, levert zelf bijdragen, nodigt anderen uit voor bijdragen en redigeert deze. Benny Langenkamp verzorgt de layout, Het tijdschrift wordt voor een deel per post toegezonden, maar bij de donateurs in Anloo en omgeving thuisbezorgd. Bezorgers zijn Roelie Völlink, Jaap Gros, Albert Hovius, Henk Muller en Benny Langenkamp.

7. Relaties en periodiek overleggen

Historisch Anloo onderhoudt contacten met diverse organisaties, vaak in de vorm van vaste overleggen of informatiesessies, onder meer de hiernavolgende.

- *Andere historische verenigingen*
Historisch Anloo onderhoudt contacten met verschillende andere historische verenigingen in Drenthe. Met de collega-verenigingen in Aa en Hunze organiseert de gemeente een vast periodiek overleg (vertegenwoordigers Albert Okken en Roelie Völlink); regelmatig zijn er evenementen waar de collega's elkaar officieel uitnodigen, in 2023 bijvoorbeeld de onthulling van het nieuwe oorlogsmonument in Annen).
- *Drents archief en Drentse Historische Vereniging*
Op provincieniveau zijn er evenementen zoals studiedagen, presentatie jaarboek DHV, plannen rond Drentse Delpher, waaraan leden van Historisch Anloo deelnemen.
- *Gemeente Aa en Hunze*
Met de gemeente Aa en Hunze zijn er regelmatig contacten, bijvoorbeeld met betrekking tot het cultuurbeleid, afstemming over en subsidiëring van evenementen en beleidszaken met betrekking tot historie. Een vast aandachtspunt is de informatie over erfgoed en evenementen (zoals de ontsluiting van informatie door de 'uil' die in diverse kernen is geplaatst). In 2023 ontwikkelde de gemeente een evenementenkalender waar ook Historisch Anloo graag gebruik van zal maken.

- *Vereniging Dorpsbelangen*
Evenals andere kernen in Aa en Hunze is kent Anloo een overkoepelende organisatie, de Vereniging Dorpsbelangen. Jaarlijks is er afstemming met de andere verenigingen en stichtingen in Anloo (het Groot bestuur) en waar dat zinvol is stemt Historisch Anloo initiatieven en activiteiten af met het bestuur van Dorpsbelangen, of met andere groeperingen in het dorp.
- *Dorpshuis Anloo*
Historisch Anloo vergadert in het dorpshuis, beschikt daar over enige archiefruimte en organiseert daar evenementen. Periodiek is er overleg (samen met andere gebruikers) met het Dorpshuisbestuur.
- *Magnuskerk, PKN Anloo-Zuidlaren*
Met 'de Magnuskerk' zijn er uitstekende contacten, voornamelijk via de kosterij. Leden van Historisch Anloo treden op als gastheer/gastvrouw, het klokkeluidersgilde luidt wekelijks de klok en in de kerk vinden de Magnuslezing en andere evenementen plaats.
- *Professionele onderzoekers m.b.t. historie*
Er zijn regelmatig contacten met onder meer deskundigen als Paul Brood, Wijnand van der Sanden en met medewerkers van de Universiteit Leuven (Michiel Verweij), Rijksuniversiteit Groningen (Theo Spek), de Tresoar.

8. Incidentele activiteiten en initiatieven

De meeste activiteiten van Historisch Anloo zijn georganiseerd rond vaste thema's en in projecten en werkgroepen (zie hierboven). Daarnaast zijn er kwesties die de aandacht vragen van bestuur en vereniging, incidentele acties en nog onuitgewerkte ideeën. In het verslagjaar waren dat onder meer de hieronder genoemde.

- Er waren incidentele (vaak individuele) onderzoeken, resulterend in publicaties.
- Op verzoek werden bijdragen geleverd aan activiteiten en onderzoeken van derden; en regelmatig worden vragen beantwoord die per mail, website of anderszins worden gesteld.
- Leden van Historisch Anloo traden op als gastheer in de kerk bij de openstelling in de zomermaanden.
- In oktober werd een dorpswandeling verzorgd door Anloo, met speciale aandacht voor vroegere winkeltjes en nijverheid.
- Voor leden en donateurs van Historisch Anloo werd een bezoek georganiseerd aan het Noordelijk Archeologisch Depot in Nuis. Een bescheiden groep geïnteresseerden nam hieraan deel.
- Over een project 'pelgrimsteken', eerder geïnitieerd door Heribert Delicaat, is overlegd, maar het heeft nog geen concreet vervolg gekregen; mogelijk wordt het later weer opgepakt. Het idee is dat de kerk van Anloo door routes voor 'pelgrims' wordt verbonden met andere Magnuskerken, waarbij bezoekende 'pelgrims' een speciale herinnering ('pelgrimsteken') kunnen verkrijgen.
- Er doen zich in Anloo, de gemeente en de regio actuele vraagstukken voor die inbreng vragen vanuit het gezichtspunt van onze vereniging. Dat was eerder bijvoorbeeld het geval bij ingrepen in het Kniphorst- en Evertsbos, zoals nieuwe betonnen fietspaden. Hierop bracht het bestuur in afstemming met de leden een zienswijze in. Een andere kwestie die onze vereniging met grote belangstelling volgt is de toekomst van de Homanshof, die wordt verkocht en misschien een geheel nieuwe bestemming krijgt. Historisch Anloo heeft kanttekeningen geplaatst bij het verloop van het proces en de behandeling in de gemeenteraad, maar wil zelf niet partij kiezen in de besluitvorming. Leden van de vereniging hebben zich aangesloten bij de 'denktank' die onder regie van Dorpsbelangen is opgestart. Historisch Anloo wordt soms ook gevraagd om een beoordeling, advies of voorstel in het

kader van dorps- of omgevingsplannen, zoals bij het plan voor herinrichting van de Grote Spelden.

9. Jaarplan 2024

De projecten in uitvoering en de langlopende activiteiten van werkgroepen vormen de basis voor het jaarplan 2023. In elk geval zijn voorzien:

Voortzetten werkgroepen

De bestaande werkgroepen zetten hun activiteiten voort: Gebouwen en hun bewoners, Archief, Onderhoud website, Oude gereedschappen, Het Gilde van Clocklueders, Markegrenzen, Onderhoud begraafplaats. Veel van deze activiteiten zullen worden afgerond met publicaties, die goed tot hun recht komen in het een eigen kwartaalblad Anloo Ooit. Ook wordt onderzocht of een grotere publicatie vanuit de werkgroep bewonersgeschiedenis mogelijk is.

Uitgifte kwartaalblad Anloo Ooit

Naast een reeks vaste rubrieken zijn er elk nummer twee of drie artikelen, vanuit werkgroepen of meer individuele onderzoeken.

Vaste jaarlijkse activiteiten

De vereniging verzorgt het wekelijks klokkluiden, draagt met gastheren en -vrouwen bij aan de zomeropenstelling van de Magnuskerk en verzorgt tweemaal per jaar grafonderhoud op de begraafplaats. Ook de excursies voor scholieren naar het Onderduikershol zijn een vaste jaarlijkse activiteit, waarmee een grote groep wordt bereikt.

Magnuslezing

In november wordt de jaarlijkse Magnuslezing gepland. De voorbereidingen hiervoor zijn inmiddels gestart en er is reeds een overeenkomst met de beoogde spreker en een muzikale invulling.

Excursies onderduikershol

Als 'follow-up' van het grote project Onderduikershol wordt jaarlijks een excursie- en educatieprogramma uitgewerkt. Hiervoor is onderwijsmateriaal beschikbaar, waaronder video-opnames waarin een bewoner van Eext vertelt over een oorlogsherinnering. Er zijn 360-gradenfilms beschikbaar over het leven in en om het onderduikershol. Vondsten en maquette worden tijdelijk in de Magnuskerk geëxposeerd en krijgen mogelijk een nieuwe locatie.

Dorpswandeling

Naar het voorbeeld van 2022 en 2023 wordt opnieuw een historische wandeling in en rond Anloo georganiseerd. In deze aflevering zullen voormalige boerenbedrijven in het dorp worden belicht. Evenals in 2023 zal deze wandeling zich vooral richten op nieuwe dorpsbewoners.

Excursie NAD Nuis

In het jaarprogramma is een herhaling opgenomen van de excursie naar het Noordelijk Archeologisch Depot die in 2023 plaatsvond. Ditmaal worden ook anderen dan leden en donateurs uitgenodigd.

Theaterproductie Verhalen Cabinet

Ter gelegenheid van de Bevrijdingsdag van onze regio organiseert Historisch Anloo op 13 april, in samenwerking met anderen, een voorstelling in de Magnuskerk, met als titel In de illusie.

Uitwerken project 'Anloo aan de Aa

Eind 2022 is het project 'Vennebroek' geïnitieerd. De aanvankelijke projectdoelstelling is flink uitgebreid, het project kreeg een nieuwe naam die de lading beter dekt. Voor 2023 is de realisatie voorzien van een markering nabij de locatie van de voormalige havezate. Het project richt zich ook op historisch onderzoek naar landschapsaspecten en zal misschien ook resulteren in ingrepen zoals de restauratie van een voormalige weier.

Kritisch volgen van plaatselijke ontwikkelingen

De vereniging wil geen actiegroep zijn, maar wel bij lokale ontwikkelingen historische achtergronden een zienswijze inbrengen, bijvoorbeeld bij de omgang met erfgoed (Homanshof) en bij ingrepen in het landschap.

Activiteit Markegrenzen

Al enige tijd is er een plan voor het plaatsen van een 'markesteen' in combinatie met informatie over echte markestenen en markegrenzen. Door discussie en onzekere plannen met betrekking tot informatieborden van SBB in het Kniphorstbos is dit plan nog niet doorgezet. Het kan in 2024 een vervolg krijgen en er zijn ideeën voor andere manieren om markegrenzen onder de aandacht te brengen, zoals een wandeltocht ('rondgang', Schnattgang) langs deze grenzen, of een markering in combinatie met herinrichting de Grote Spelden.

Pelgrimsteken

Voor het 'gepauzeerde' project Pelgrimsteken wordt bezien of dit kan worden voortgezet.

Andere ideeën

Andere projectideeën zijn nog niet vastomlijnd. De afgelopen jaren hebben laten zien dat projecten en de financiering daarvan soms op vrij korte termijn kunnen worden gerealiseerd.

BL20240819